

Lời BBT: Nhân kỷ niệm 65 năm thành lập ngành Thống kê Việt Nam và 55 năm thành lập ngành Thống kê Quảng Bình, Tập san Thông tin KH&CN giới thiệu bài viết của tác giả Trần Quốc Lợi - Cục trưởng Cục Thống kê để cung cấp đến bạn đọc những thành quả hoạt động và sự đóng góp của ngành Thống kê trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa tình nhà.

QUẢN TRIỆT, BẮM SÁT NHỮNG CHỦ TRƯỞNG, ĐƯỜNG LỐI, CHÍNH SÁCH CỦA ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC NHẪM CUNG CẤP ĐẦY ĐỦ, CHÍNH XÁC, KỊP THỜI THÔNG TIN PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TỈNH QUẢNG BÌNH

TRẦN QUỐC LỢI
Cục Thống kê Quảng Bình

Cách đây vừa tròn 65 năm, chín tháng sau ngày khai sinh ra nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, nhận thấy tầm quan trọng của công tác thống kê đối với sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước, ngày 6 tháng 5 năm 1946 Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 61/SL thành lập Nha Thống kê Việt Nam thuộc Bộ Quốc dân kinh tế, đây là tổ chức tiền thân của ngành Thống kê nước ta.

Nhận rõ vai trò, nhiệm vụ quan trọng của công tác thống kê trong giai đoạn cách mạng mới, ngày 20 tháng 2 năm 1956, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 695/TTg thành lập Cục Thống kê Trung ương trực thuộc Ủy ban Kế hoạch Nhà nước. Ngày 21 tháng 12 năm 1965, Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã ban hành Nghị quyết số 15/NQ-TVQH tách Cục Thống kê Trung ương ra khỏi Ủy ban Kế hoạch Nhà nước, thành lập cơ quan trực thuộc Chính phủ với tên gọi là Tổng cục Thống kê và duy trì tên gọi đó cho đến nay. Theo đề nghị của Tổng cục Thống kê, ngày 13 tháng 2 năm 2003, Thủ tướng Chính phủ đã có Công văn số 545/VPCP-KTTH đồng ý lấy ngày 6 tháng 5 hàng năm làm ngày truyền thống của ngành Thống kê Việt Nam.

65 năm là một chặng đường không dài so với lịch sử của dân tộc, nhưng là quãng đường dài đối với quá trình phát triển của một Ngành. 65 năm hoạt động, cùng với những biến động về tổ chức, những thành tựu và cả những tồn tại đã để lại những bài học quý giá cho sự phát triển hiện tại và

tương lai của ngành Thống kê.

Ở tỉnh Quảng Bình, ngành Thống kê được thành lập vào ngày 20 tháng 2 năm 1956, cùng thời gian Thủ tướng Chính phủ ra Quyết định 695/TTg thành lập Cục Thống kê Trung ương trực thuộc Ủy ban Kế hoạch Nhà nước. Trải qua hơn 55 năm xây dựng và trưởng thành đến nay, đất nước và quê hương trải qua nhiều giai đoạn cách mạng, nhưng trong bất kỳ thời gian và hoàn cảnh nào, ngành Thống kê Quảng Bình cũng đều cố gắng vươn lên hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ, đáp ứng tốt nhu cầu thông tin phục vụ sự lãnh đạo, quản lý của các cấp ủy Đảng và chính quyền.

Có thể nói, trong 65 chặng đường năm xây dựng và phát triển, đặc biệt từ năm 1986 đến nay, sau 25 năm kiên trì thực hiện đường lối và mục tiêu đổi mới của Đảng, ngành Thống kê cả nước nói chung và ngành Thống kê Quảng Bình nói riêng đã có những bước chuyển mình đáng ghi nhớ:

Về tổ chức, trước năm 1988, ngành Thống kê tổ chức theo mô hình quản lý ngành dọc. Từ năm 1988, hệ thống thống kê cấp tỉnh, thành phố được chuyển giao cho địa phương quản lý. Tuy nhiên, thực tế cho thấy sự cần thiết phải chỉ đạo thống nhất về nghiệp vụ thống kê từ Trung ương đến địa phương nhằm đảm bảo tính chính xác và khách quan của số liệu. Do đó, năm 1994, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 23CP ngày 23/3/1994 quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê, đưa ngành Thống

kê trở lại mô hình quản lý theo ngành dọc.

Nghị định 23CP đã đặt một dấu mốc quan trọng đối với lịch sử phát triển ngành Thống kê nước ta. Ngoài việc quy định mô hình tổ chức quản lý ngành dọc, các chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Tổng cục Thống kê cũng được xác định cụ thể, tạo điều kiện tốt cho sự phát triển của Ngành. Những năm gần đây, thực hiện cải cách hành chính trên cả nước, cơ cấu tổ chức, chức năng, nhiệm vụ của ngành Thống kê đã được rà soát. Ngày 3/9/2003, Chính phủ đã ban hành Nghị định 101/2003/NĐ-CP quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê trong thời kỳ mới. Theo đó, bộ máy hoạt động của cơ quan Tổng cục và các Cục Thống kê địa phương đã được xác định rõ ràng, khắc phục tình trạng chồng chéo, bỏ sót nhiệm vụ.

Ngày 04/01/2007, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Nghị định số 01/NĐ-CP chuyển Tổng cục Thống kê vào Bộ Kế hoạch và Đầu tư. Nghị định này là dấu mốc đưa ngành Thống kê bước sang trang mới. Ngày 24/8/2010, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 54/2010/QĐ-TTg quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê trực thuộc Bộ Kế hoạch và Đầu tư. Trên cơ sở Quyết định này, ngày 14/01/2011 Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê đã ký Quyết định số 24/QĐ-TCTK quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Cục Thống kê tỉnh Quảng Bình, theo đó Cục Thống kê tỉnh Quảng Bình có cơ cấu tổ chức gồm 6 phòng (Thống kê Tổng hợp, Thống kê Nông nghiệp, Thống kê Công - Thương, Thống kê Dân số - Văn xã, Tổ chức - Hành chính, Thanh tra Cục) và 7 Chi cục Thống kê huyện, thành phố được thành lập trên cơ sở phòng Thống kê huyện, thành phố.

Về môi trường pháp lý, sự ra đời của Pháp lệnh Kế toán và Thống kê vào năm 1988 đã tạo cơ sở pháp lý đầu tiên cho hoạt động thống kê. Sau nhiều năm phát huy tác dụng tốt, Pháp lệnh Kế toán - Thống kê đã biểu hiện những bất cập khi nền kinh tế chuyển đổi sang cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Trong tình hình mới, Luật Thống kê được Chủ tịch nước công bố theo Lệnh số 13/L/CTN ngày 26/6/2003, Nghị định 40/2004/NĐ-CP quy định chi tiết và hướng

dẫn thi hành một số điều của Luật Thống kê và Nghị định 14/2005/NĐ-CP về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực Thống kê đã hợp thành bộ căn cứ pháp lý toàn diện cho hoạt động Thống kê Việt Nam.

Về chuyên môn nghiệp vụ, việc chuyển đổi cơ chế quản lý kinh tế từ kế hoạch hóa tập trung sang cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, thực hiện đường lối mở cửa, hội nhập đòi hỏi hệ thống thông tin và số liệu thống kê phải đáp ứng yêu cầu trong tình hình mới. Một trong những kết quả quan trọng nhất là ngành Thống kê đã chuyển đổi hệ thống phương pháp luận thống kê từ hệ thống bảng cân đối vật chất (MPS) sang hệ thống tài khoản quốc gia (SNA). Ngày 25/12/1992, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 183/TTg, chính thức áp dụng Hệ thống tài khoản quốc gia để biên soạn các chỉ tiêu thống kê kinh tế - xã hội. Việc áp dụng Hệ thống tài khoản quốc gia là một bước hội nhập quốc tế quan trọng của Thống kê Việt Nam.

Hệ thống chỉ tiêu Thống kê quốc gia quy định nội dung thông tin và phương pháp tổ chức thu thập, biên soạn, công bố số liệu của toàn ngành Thống kê được Thủ tướng Chính phủ ban hành theo Quyết định số 43/2010/QĐ-TTg ngày 02/6/2010 thay thế cho Quyết định số 305/2005/QĐ-TTg ngày 24/11/2005. Hiện nay, Tổng cục Thống kê đã hoàn thành việc chuẩn hóa khái niệm, nội dung, phương pháp tính, nguồn số liệu các chỉ tiêu thống kê thuộc Hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia, Hệ thống chỉ tiêu thống kê tỉnh, huyện, xã. Chương trình điều tra Thống kê quốc gia mới cũng đang được xây dựng để thay thế cho Chương trình điều tra Thống kê quốc gia theo Quyết định số 144/2008/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ.

Trong những năm gần đây, nhiều chuyên ngành thống kê đã được nghiên cứu, chuyển đổi theo hướng vận dụng các phương pháp luận chuẩn quốc tế vào điều kiện cụ thể của Việt Nam, trong đó có các lĩnh vực thống kê giá, thống kê ngoại thương, thống kê dịch vụ; nhiều chuyên ngành thống kê mới bắt đầu được nghiên cứu phát triển như thống kê xuất nhập khẩu dịch vụ, chỉ số phát triển công nghiệp (IIP),... một số bảng danh mục chuẩn quốc tế đã được áp dụng như hệ thống ngành kinh tế quốc dân, bảng danh mục sản

phẩm, danh mục hàng hóa xuất nhập khẩu Việt Nam...

Việc đổi mới và hoàn thiện phương pháp thu thập thông tin cũng thu được những kết quả khả quan. Việc mở rộng việc áp dụng các phương pháp điều tra thống kê gồm điều tra mẫu, điều tra toàn bộ hoặc khai thác từ nguồn báo cáo của các Sở, ban, ngành, các đơn vị cơ sở là biện pháp khoa học, phù hợp với thực tế nước ta và các chuẩn mực thống kê quốc tế. Các cuộc điều tra chủ yếu do ngành Thống kê tiến hành đã được sắp xếp theo kế hoạch, trong đó Tổng điều tra dân số và nhà ở có chu kỳ 10 năm, Tổng điều tra các cơ sở kinh tế, hành chính, sự nghiệp và Tổng điều tra nông thôn, nông nghiệp và thủy sản có chu kỳ 5 năm, điều tra doanh nghiệp và điều tra hộ sản xuất kinh doanh cá thể, điều tra biến động dân số - kế hoạch hóa gia đình có chu kỳ hàng năm... Nhiều cuộc điều tra mẫu nhỏ được tiến hành hàng tháng, quý là cơ sở để tổng hợp các báo cáo nhanh định kỳ phục vụ sự điều hành và quản lý của chính quyền các cấp. Việc sắp xếp các cuộc điều tra như vậy đã tạo điều kiện chủ động cho khâu chuẩn bị, triển khai và công bố thông tin của Ngành, góp phần làm tăng tính khoa học, tính minh bạch, dễ tiếp cận của số liệu thống kê.

Về xử lý, tổng hợp và phân tích của ngành Thống kê cũng đã được đổi mới theo hướng tin học hoá. Hiện nay, trang thiết bị công nghệ thông tin trong toàn Ngành đã góp phần tích cực phục vụ tốt công tác nhập tin, xử lý và truyền số liệu giữa Tổng cục Thống kê, Cục Thống kê tỉnh và các Chi cục Thống kê huyện, thành phố. Cơ sở vật chất kỹ thuật của Ngành được đầu tư trang bị khá đồng bộ, ngày càng hiện đại nhằm phục vụ tốt yêu cầu công tác, nhất là hệ thống máy vi tính. Từ chỗ không có gì đáng kể, năm 1990 mới chỉ có 1 chiếc máy vi tính đầu tiên được trang bị cho Văn phòng Cục dùng để tổng hợp xử lý một số cuộc điều tra quy mô nhỏ, đến nay 100% cán bộ công chức đều có máy tính để bàn, các phòng Cục và một số Chi cục Thống kê huyện, thành phố đã có máy tính xách tay và máy chiếu phục vụ công tác tập huấn điều tra. Việc áp dụng công nghệ thông tin vào khâu xử lý số liệu đã hạn chế tối đa sai sót trong tính toán, loại bỏ được ý muốn chủ quan của con người, góp phần nâng cao chất lượng thông tin và rút ngắn đáng kể thời gian xử lý số liệu và thời

gian làm báo cáo.

Nhờ nâng cao chất lượng thông tin và đẩy mạnh hoạt động phổ biến thông tin nên nhiều sản phẩm thông tin thống kê như báo cáo tình hình kinh tế - xã hội hàng tháng, niên giám thống kê, kết quả các cuộc điều tra và các dãy số liệu thống kê nhiều năm do ngành Thống kê biên soạn và công bố đã trở thành nguồn thông tin không thể thiếu đối với hầu hết các đối tượng sử dụng thông tin thống kê. Hệ thống số liệu do ngành Thống kê Quảng Bình thu thập, tổng hợp đã trở thành tư liệu lịch sử bằng số, ghi lại quá trình xây dựng và phát triển của Tỉnh qua các kỳ đại hội, các kỳ kế hoạch 5 năm 1991 - 1995, 1996 - 2000, 2001 - 2005, 2006 - 2010. Công tác phân tích kinh tế - xã hội được quan tâm và thu được kết quả khả quan. Nhiều ấn phẩm có giá trị đã được ngành Thống kê biên soạn và xuất bản như “Quảng Bình làm theo lời Bác”, “Quảng Bình 20 năm xây dựng và phát triển”, “Diện mạo cơ sở kinh tế, hành chính sự nghiệp tỉnh Quảng Bình qua 3 lần Tổng điều tra 1995, 2002 và 2007”, “Thực trạng và những chuyển biến nông thôn, nông nghiệp và thủy sản tỉnh Quảng Bình qua Tổng điều tra năm 2006”, “Tổng điều tra dân số và nhà ở Quảng Bình năm 2009 - Các kết quả chủ yếu”...

Sự phát triển của ngành Thống kê nước ta nói chung, ngành Thống kê Quảng Bình nói riêng trong những năm gần đây có những điểm nhấn đáng nhớ:

Một là, ngày 02/3/2010, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 312/QĐ-TTg về việc phê duyệt Đề án đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê, tạo tiền đề cơ bản để ngành Thống kê nước ta phát triển toàn diện lên một tầm cao mới. Đồng bộ không chỉ về các hệ thống chỉ tiêu thống kê mà còn trên các lĩnh vực trụ cột của hoạt động thống kê, bao gồm môi trường pháp lý; phương pháp thu thập thông tin; hệ thống tổ chức cán bộ; ứng dụng công nghệ thông tin; nghiên cứu khoa học; tăng cường hợp tác quốc tế; chế độ tài chính và cơ sở vật chất kỹ thuật, trang thiết bị, trụ sở làm việc...

Hai là, thấu hiểu những khó khăn, vất vả của cán bộ công chức trực tiếp làm công tác Thống kê, ngày 27/3/2009 Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 45/2009/QĐ-TTg về chế độ trợ cấp ưu đãi theo nghề đối với cán bộ công chức làm

công tác Thống kê (một trong số ít ngành quản lý Nhà nước được hưởng chế độ này).

Ba là, ngày 24/8/2010, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 54/2010/QĐ-TTg quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Tổng cục Thống kê trực thuộc Bộ Kế hoạch và Đầu tư, trên cơ sở quyết định này, các phòng Thống kê huyện, thành phố được chuyển thành Chi cục Thống kê huyện, thành phố. Điều này đã thể hiện sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, đồng thời cũng khẳng định vị trí và tầm quan trọng của công tác Thống kê cấp huyện.

Bốn là, định hướng phát triển Thống kê Việt Nam trong từng giai đoạn phù hợp với mục tiêu phát triển đất nước luôn được toàn Ngành chú trọng quan tâm. Ngành Thống kê đã xây dựng được chiến lược phát triển đến năm 2010 (được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt theo Quyết định số 141/2002/QĐ-TTg ngày 21/10/2002), hiện nay Ngành đang chuẩn bị hoàn thành xây dựng Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam giai đoạn 2011 - 2015 tầm nhìn đến năm 2025. Đây là một chiến lược phát triển có bài bản, khoa học với các mục tiêu, bước đi rõ ràng của ngành Thống kê Việt Nam, từng bước đưa Ngành phát triển lên tầm cao mới.

Trải qua 65 năm xây dựng và phát triển, ngành Thống kê Việt Nam đã gặt hái những thành quả quan trọng được Đảng, Nhà nước và nhân dân ghi nhận. Đối với ngành Thống kê Quảng Bình, đạt được những thành quả nói trên là nhờ sự quan tâm, chỉ đạo của Tỉnh ủy, HĐND, UBND tỉnh, của Tổng cục Thống kê; sự phối hợp cộng tác của các Sở, ban, ngành và các huyện, thành phố; sự ủng hộ, hợp tác của các doanh nghiệp, các cơ quan, đơn vị hành chính sự nghiệp và các hộ gia đình trong hoạt động điều tra, thu thập số liệu của ngành Thống kê; sự đóng góp công sức của bao thế hệ cán bộ ngành Thống kê. Mặc dù phải vượt qua bao khó khăn gian khổ, cán bộ công chức toàn Ngành đã không ngừng phấn đấu xây dựng Ngành phát triển toàn diện, đáp ứng yêu cầu thông tin của Đảng và Nhà nước. Ghi nhận những kết quả phấn đấu và những thành tích đã đạt được, ngành Thống kê Quảng Bình vinh dự được Đảng và Nhà nước tặng nhiều danh hiệu cao quý.

Nhìn lại chặng đường đã qua, ngành Thống kê

tự hào về những kết quả đã đạt được; đồng thời cũng nghiêm túc xem xét lại những tồn tại, hạn chế cần khắc phục. Trong đó, do nhu cầu sử dụng thông tin thống kê ngày càng cao, không chỉ từ các cơ quan Đảng, Nhà nước, các Bộ, ngành mà còn từ nhiều đối tượng dùng tin khác. Tuy nhiên, mức độ đáp ứng của ngành Thống kê chưa được đầy đủ, kịp thời. Nhiều người sử dụng còn gặp khó khăn trong việc tìm kiếm, khai thác số liệu thống kê. Phạm vi thống kê chưa bắt kịp sự phát triển nhanh của một số lĩnh vực hoạt động kinh tế - xã hội. Phương pháp thống kê một số chuyên ngành còn chậm cải tiến dẫn đến việc thiếu chỉ tiêu hoặc số liệu thống kê một số lĩnh vực chưa phản ánh sát kết quả hoạt động kinh tế. Chất lượng số liệu thống kê luôn là vấn đề cần quan tâm, trong đó việc khắc phục sự chênh lệch về tốc độ tăng trưởng kinh tế (GDP) giữa Trung ương và tỉnh, việc tổng hợp số liệu thống kê đúng theo phạm vi lãnh thổ là những yêu cầu trọng tâm của Ngành. Hoạt động phân tích, dự báo thống kê tuy đã được tăng cường nhưng vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu. Tổ chức, đội ngũ cán bộ thống kê đã được củng cố, đào tạo, bổ sung nhưng vẫn còn thiếu và yếu so với yêu cầu...

Với những kinh nghiệm rút ra từ chặng đường 65 năm hoạt động, nhất là 25 năm đổi mới, trước yêu cầu cụ thể về thông tin kinh tế - xã hội trong giai đoạn hiện nay, phương hướng phát triển của ngành Thống kê Quảng Bình trong những năm tiếp theo là:

Một là, bảo đảm tốt nhất thông tin kinh tế - xã hội định kỳ và đột xuất phục vụ sự lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành của các cấp uỷ Đảng và chính quyền các cấp, đáp ứng tốt hơn nhu cầu thông tin thống kê của các đối tượng sử dụng. Thống kê là công cụ phục vụ quản lý, điều hành của Đảng và Nhà nước, do vậy, ngành Thống kê phải luôn luôn quán triệt, bám sát mọi chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước trong từng thời kỳ để cung cấp đầy đủ, chính xác, kịp thời thông tin phục vụ việc xây dựng và điều hành thực hiện các chiến lược, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội. Với nhận thức như vậy, ngành Thống kê sẽ tiếp tục đổi mới và triển khai đồng bộ nhiều biện pháp để số liệu thống kê có độ tin cậy cao hơn.

(Xem tiếp trang 32)

QUẢN TRIỆT, BẮM SÁT NHỮNG...

(Tiếp theo trang 20)

Hai là, tiếp tục triển khai toàn diện các nội dung trong Đề án đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê theo kế hoạch của Tổng cục Thống kê, tạo tiền đề cơ bản để ngành Thống kê Quảng Bình phát triển vững chắc, toàn diện.

Ba là, trên cơ sở mô hình tổ chức theo Quyết định số 24/QĐ-TCTK của Tổng cục Thống kê, quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Cục Thống kê tỉnh Quảng Bình, trong thời gian tới cần tiếp tục củng cố và tăng cường năng lực công tác thống kê xã, phường, thị trấn nhằm góp phần nâng cao chất lượng, hiệu quả của hoạt động thống kê cơ sở.

Bốn là, triển khai thực hiện Chiến lược phát triển Thống kê Việt Nam thời kỳ 2011 - 2020 và tầm nhìn 2025 theo kế hoạch của Tổng cục Thống kê. Tổ chức thành công các cuộc điều tra, trước mắt là Tổng điều tra nông thôn, nông nghiệp và thủy sản năm 2011.

Năm là, tiếp tục đẩy mạnh cải cách hành

chính, thực hành tiết kiệm, phòng chống lãng phí, tham nhũng; thực hiện tốt quy chế dân chủ ở cơ sở, xây dựng cơ quan, đơn vị ổn định, đoàn kết, trong sạch, vững mạnh và phát triển. Đẩy mạnh việc thực hiện các phong trào thi đua yêu nước, học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Giữ vững đoàn kết nội bộ, phối hợp tốt giữa các tổ chức đoàn thể; tuân thủ các quy chế làm việc, tạo môi trường công tác lành mạnh, khơi dậy lòng tự hào, yêu ngành, yêu nghề.

Nhiệm vụ của ngành Thống kê trong chặng đường tới rất nặng nề, nhưng với sự quan tâm, chỉ đạo của cấp ủy Đảng và chính quyền từ Trung ương đến địa phương, sự nỗ lực của toàn thể cán bộ công chức trong toàn Ngành, nhất định ngành Thống kê Quảng Bình sẽ phát huy tốt những thành tích đã đạt được, từng bước khắc phục những hạn chế, bất cập, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chính trị được giao.

T.Q.L